

ALAYAVIJNANA IN YOGACARA BUDDHISM

Miss Sumalee Mahanarongchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art in Philosophy

Department of Philosophy

Graduate School

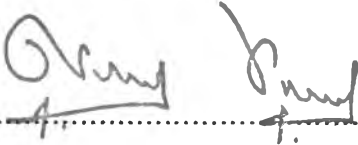
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-380-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ อดลยวิชฌานในพุทธปรัชญานิกายโยคคางาร
โดย นางสาว สุมาลี มหณรงค์ชัย
ภาควิชา ปรัชญา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สมถาร พรมทา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ สถานันท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมถาร พรมทา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รัมย์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุมาลี มหณรงค์ชัย : อalayavijñāna ในพุทธปรัชญาในภิกษุโยคจาร (ALAYAVIJÑANA IN YOGACARA BUDDHISM) อ. ศึกษาศาสตร์ : ผศ. ดร. สมภาร พรหมทา, 78 หน้า.

ISBN 974-639-380-4 .

สืบเนื่องจากแนวคิดหลักของสำนักโยคจารที่ยอมรับการมีอยู่ของจิต(อาลายะ) เพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า การยอมรับความจริงเรื่องจิตที่มีลักษณะเป็นเอกนิยมในแบบเดียวกับ พรหมณ์ของ ศาสนาฮินดูหรือไม่

ถึงแม้ว่า อาลายะมีลักษณะเป็นขณะเกิดขึ้นต่อเนื่อง แต่อาลายะในแต่ละบุคคลก็แตกต่างกันไป เราสามารถแยกวิเคราะห์ที่อาลายะออกมาเป็นสองส่วนกว้าง ๆ ได้คือ อาลายะในค่านที่แปดเปื้อน ซึ่งเป็นจิตของปุถุชนทั่วไป กับ อาลายะในค่านที่บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นจิตของพระอรหันต์บุคคล และนำรวมจิตของปุถุชนในเวลาที่ไม่รู้สึกตัว เช่น เวลาหลับ เป็นต้น อาลายะในค่านที่แปดเปื้อนประกอบด้วย อาสวฟิสะ (วิบาก-วาสนา) ที่คอยชักนำให้เกิดความหลงผิด แต่อาลายะในค่านที่บริสุทธิ์ประกอบด้วย อนาสวฟิสะ (นิษยันท-วาสนา) ที่ไม่ก่อให้เกิดกรรมทั้งจาก ความคิด วาจา และการกระทำ

เมื่อชัดเจนในประเด็นเรื่อง อาลายะ ปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ จะวิเคราะห์ความมีอยู่ของอาลายะอย่างไร ในที่นี้การศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์ในช่วงเวลานั้นจะช่วยให้มองเห็นพัฒนาการทางสำคัญๆของสำนักโยคจาร อีกทั้งเป็นนัยยะสำคัญยิ่งต่อภาพรวมของ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผลของการวิจัยได้ขอสรุปว่า สำนักโยคจารยอมรับความมีอยู่ของอาลายะในลักษณะที่เป็น ขณะ อันประกอบด้วย เอกลักษณะของการมีอยู่ สามประการคือ สมรรถนะ ความเปลี่ยนแปลง และการมีอยู่เป็นเอกเทศ ด้วยคุณลักษณะทั้งสามนี้ ทำให้ความมีอยู่ของจิตในสำนักโยคจารไม่อยู่ในเกณฑ์ของ เอกนิยม ไม่ใช่ภาวะสมบูรณ์ที่เที่ยงแท้ถาวร หากแต่จิตอยู่ในสภาพเป็นอนัตตา ซึ่งเป็นคำสอนเฉพาะของ ศาสนาพุทธ

จากข้อสรุปข้างต้น ทำให้สามารถยืนยันได้ว่า คำสอนของพุทธสำนักโยคจารสามารถรักษา เอกลักษณะของความเป็นพุทธไว้ได้ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางความคิดของ พราหมณ์ในสมัยอุปนิษัท อาจกล่าวได้ว่า ข้อโจมตีในเรื่อง ความมีอยู่อย่างเที่ยงแท้ถาวร (สัสสตภาพ) ของจิตในโยคจารขาดน้ำหนักเพียงพอ

ภาควิชา.....ปรัชญา.....

สาขาวิชา.....ปรัชญา.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....สุมาลี มหณรงค์ชัย.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สมภาร พรหมทา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C810698 : MAJOR PHILOSOPHY

KEY WORD: MAHAYANA BUDDHIST METAPHYSIC / YOGACARA / ALAYAVIJNANA

SUMALEE MAHANARONGCHAI : ALAYAVIJNANA IN YOGACARA BUDDHISM.

THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. SOMPARN PROMTA, Ph.D. 78 pp.

ISBN 974-639-380-4.

Due to the main concept of the Yogacara that accepts the existence of the Mind-Only (Alaya) , the doubt follows by a question whether the reality of such can be counted as Monism in the same sense as the Ultimate Reality in Brahmanism.

Despite Alaya is in the form of point-instant that rises, abides, and simultaneously disappears, it differs according to each person's karma condition. We can broadly divide Alaya into two levels. First, Alaya in defiled state belongs to worldly sentient beings when they are conscious. Second, Alaya in pure state (Tathagata-garbha) is the supermundane state of enlightened person. We also include unconscious mundane minds such as when someone is sleeping into this pure state. The defiled Alaya consists of ignorant seeds of karma that always estrange us from enlightenment while the pure Tathagata-garbha consists of neutral seeds of karma that will not bring about any effects.

When we make clear the concept of Alaya , the next important problem to ponder is how to analyze the existence of Alaya. Historical study of Buddhism and Brahmanism during that period will help us understand the development of the Yogacara. Furthermore, it provides the crucial significance for this thesis. The result of this research shows that the Yogacara admits the momentariness of Alaya by the sense of existential identity---efficiency, change, and apartness. By these three identities, the existence of Alaya can neither be Monism, nor the permanent Absolute. But the Mind-Only is empty of self (Anatta) which is the uniqueness of Buddhism.

From the above conclusion we can further prove that the Yogacara can retain the teachings of Buddha without falling under the influence of Brahmins in the first period of Upanisad. We may say that any attacks against the Yogacara on the topic of the permanent Mind are insufficient to be rational.

ภาควิชา.....ปรัชญา.....

ลายมือชื่อนิสิต.....^{สุภาวดี พงษ์ภักดี}.....

สาขาวิชา.....ปรัชญา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....^{สมพร พรหม}.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอระบุนามไว้เพื่อแสดงความขอบคุณดังต่อไปนี้

ดร. สมภาร พรหมทา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านเป็นคนแรกที่จุดประกายให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ความมีอยู่ของจิต (อาลัยะ) ในพุทธปรัชญานิกายโยคอาจาร ทั้งยังได้กรุณาชี้แนะ ให้คำปรึกษา และห่วงใยหลายประการที่ช่วยให้เนื้อหาของวิทยานิพนธ์มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีดร. ประทุม อังกูร โรหิต ผู้เป็นอาจารย์คนแรกที่ทำให้ความรู้ในเรื่องพุทธศาสนamahayanแก่ผู้วิจัย

ยิ่งกว่านั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาคปรัชญาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และกระตุ้นให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ต่อปัญหาปรัชญาต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่องานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณพระมหาวิฑูรย์ แก้วแก่น ที่ท่านเมตตาช่วยหาหนังสืออ้างอิงบางเล่มให้ ขอขอบคุณคุณชาญณรงค์ บุญหนุน เจ้าหน้าที่ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาฯ ที่สละเวลาชี้แนะข้อสงสัยและให้คำปรึกษาที่จำเป็น คุณเอกชัย สรรพ ไรจน์พัฒนา และ คุณนฤชิต หวังเจริญวงศ์ ทั้งสองท่านเป็นเพื่อนต่างสถาบันที่ช่วยเป็นธุระจัดยืมหนังสือและอำนวยความสะดวกในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นของผู้วิจัยทุกคนที่เป็นกำลังใจในช่วงเวลาที่ผ่านมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะคุณแม่ที่คอยเอาใจใส่เรื่องความเป็นอยู่และให้กำลังใจ คุณแม่เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการศึกษาปริญญาโทของผู้วิจัยที่จุฬาฯ ฉะนั้น หากจะมีความสำเร็จใดๆ เกิดขึ้น ความสำเร็จนั้นก็เริ่มต้นมาจากท่าน

สุมาลี มหณรงค์ชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. ความเป็นมาและปัญหาของนิยายโยคจาร.....	1
แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ และสมมติฐาน.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
2. ธรรมชาติของวิญญาณ จิต และวัตถุ.....	5
ธรรมชาติของวิญญาณ.....	6
1. ประพตติวิญญาณ (Pravrtti-Vijnanas).....	10
2. กสิณภูมิ โนวินญาณ (มนัส).....	11
ธรรมชาติของจิต (อาลยະ).....	13
1. โครงสร้างของจิต.....	13
2. เนื้อหาของจิต.....	15
2.1 อาลยະกับพุทธภาวะ (ตถาคตครรรภ์)	18
2.2 อาลยະกับสังสารวัฏ	21
3. มโนทัศน์ “ภวังคจิต”.....	26
4. เปรียบเทียบอาลยวิชญาณกับภวังคจิต.....	30
ธรรมชาติของวัตถุ.....	33
3. ความมีอยู่ของจิต (อาลยະ).....	39
แก่นแท้ / เป้าหมายของพุทธศาสนา.....	40
ความมีอยู่ของอาลยະในด้านการปฏิบัติ.....	45

1. ขณิกวาท (The Theory of Instantaneous Being).....	47
2. ความมีอยู่แบบ “ขณะ” ของอาลยะในด้านที่แปรเปลี่ยน.....	51
ความมีอยู่ของอาลยะในด้านที่บริสุทธิ์.....	53
1. อาลยะที่เป็น โลกุตตรจิต	57
2. อาลยะที่อยู่ในสภาพเดียวกับพระนิพพาน	64
4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	72
รายการอ้างอิง.....	75
ประวัติผู้วิจัย.....	78